

El creixement de Reus en clarobscur

Segons dades del cens de 1933, fet per la Generalitat de Catalunya, Reus tenia 30.162 habitants. Al darrer cens, fet l'any 1965, en tenia 52.674. Reus creix; però, com? Segons el criteri d'alguns, creix d'acord amb els plans previstos; segons el criteri de molts altres, ho fa sense guia ni nord.

Les barriades ens ho poden demostrar: unes amb la seva manca de llum, altres sense serveis sanitaris, etc. Han crescut al gust de l'urbanitzador, que ha traçat capriciosos passatges i carretons, alguns d'ells tan estrets que no s'hi poden creuar ni dues persones. Les mires per l'interès públic han estat esterilitzades per la incolència o per l'interès privat. Els dies de pluja els infants es diverteixen xipollejant pels tolls i jugant amb el fang. Qui no coneix bé la topografia de l'indret, si hi va quan s'hi fa fosc, corre el perill d'enfangar-s'hi fins als genolls.

Aquest aspecte material dels estatges i de l'urbanismes és molt interessant, però avui no ens hi aturarem perquè tenim el propòsit de tractar d'un altre dels problemes, i sens dubte un dels més transcendents, que pateix l'home posat en aquell ambient.

* * *

A la sortida de Reus, per la carretera del Priorat, hi ha dues urbanitzacions: les parcel·les «Pelayo» i les parcel·les «Sol i Vista». A la primera d'aquestes urbanitzacions viuen aproximadament 1.500 habitants, un 40 % dels quals són de parla catalana i el 60 % restant, de parla castellana. La parcel·lació esmentada en segon lloc és més populosa: hi habiten unes 2.000 persones, de les quals hi ha un 98 % de parla castellana i tan sols un 2 %, escàs, de llengua catalana. Tots són, però, reusencs, encara que la majoria pertanyi a aquells «altres catalans» de què parla Francesc Candel.

Els habitants d'aquestes barriades tenen nombroses dificultats, i algunes de mal resoldre. Potser una de les que pesa més feixugament ve de la localització massa allunyada d'aquestes parcel·lacions (i de totes les altres). Qui hi viu cal que es desplaci per anar a treballar, per anar a fer les compres, per anar al cinema, etc. Però Reus, el cos urbà compacte, viu com absent dels trencacolls d'aquella gent, malgrat que utilitza la força del seu treball i el seu poder de compra.

Sembla com si, pel fet de tractar-se de les parcel·les, ja no calgui preocupar-se'n.

Un dels problemes més importants amb què es troben aquelles barriades el constitueix la gran quantitat de joves que a l'edat —que ací sol arribar abans dels catorze anys reglamentaris— de començar a aprendre un ofici, es col·loquen com a peons en fàbriques, tallers o en empreses constructores on, fent de peó, poden obtenir uns millors guanys immediats que no pas fent d'aprenent.

Una minoria molt exigua d'aquesta joventut treballadora arriba a poder anar a iniciar-se en algun ofici a l'escola del treball. Els altres, o sia la majoria, tenen una preparació escolar elemental tan insuficient que no poden presentar-s'hi i si, enduts per la il·lusió d'un millorament, arriben a entrar-hi, no triguen a constatar que són incapaces, per falta de base, d'assimilar les explicacions teòriques indispensables. Això els situa en una posició sumament incòmoda i al cap de tres o quatre classes sense haver pogut entendre res, abandonen el propòsit. Els millor dotats —que sempre n'hi ha que per naturalesa sobresurten— amb penes i treballs aconsegueixen d'incorporar-se a les pràctiques.

Cal dir que la major part d'aquesta joventut no ha arribat a saber escriure correctament, en castellà, ni el seu nom, ni la data de naixença i que, entre els que ja són majors d'edat l'analfabetisme és freqüent.

Després d'haver examinat amb el màxim d'objectivitat possible aquesta situació, un grup de joves reusencs, conscients del problema gravíssim que comporta, van decidir de fer-la objecte d'un estudi i de plantejar les solucions que s'hi poguessin aportar. Hi han treballat tot l'estiu i no sempre els ha estat fàcil d'establir comunicació i d'intimar amb el sector més comprensiu d'aquells nuclis de població per tal d'encaminar les solucions. Finalment, però, malgrat totes les dificultats i l'escepticisme sobretot dels qui n'han de rebre els beneficis, s'ha arribat a organitzar una escola nocturna. Aquest assaig hauria d'excitar l'entusiasme dels habitants de les parcel·les afavorides i alhora hauria de rebre l'escalf de tots els altres reusencs. L'escola nocturna pretén contribuir poderosament a la formació mínima indispensable d'aquella joventut que, sovint prematurament, s'ha posat a treballar.

Després de múltiples converses i reunions, el curs ha pogut començar, a títol d'assaig i amb ganes d'obtenir una experiència i de veure si pot arribar a ésser vàlida per a totes les barriades que es troben en una situació semblant. Caldrà, és clar, que en un moment o altre les autoritats locals hi aportin algun ajut una vegada s'hagi pres consciència de la responsabilitat que les ateny.

* * *

Seixanta-un alumnes s'han inscrit en aquest primer curs. Les classes hi són mixtes i hi assisteixen vint noies i quaranta-un xicotets plens de bona voluntat i amb un desig vehement d'esdevenir útils i amb la confiança que seran cridats per a ocupar algun lloc el dia de demà. Són tota una esperança!

S'hi han començat classes d'alfabetització, a les quals assisteixen tretze alumnes d'una trentena d'anys. Ens sembla recordar que s'havia afirmat que aquest tipus de problema havia estat superat i és cert que van ésser suprimits uns serveis docents oficials adequats a aquests casos. Però és evident que a les parcel·les «Pelayo» i «Sol i Vista» la situació real és la que queda explicada.

Hi ha una classe de comerç on s'ensenya ortografia, càlcul mercantil, mecanografia, cal·ligrafia, comptabilitat i francès, i hi funcionen també dues classes de cultura general.

En tota aquesta tasca col·laboren vuit professors entusiastes que han posat mans a l'obra sense saber encara quina retribució percebran i que es veuen assistits per alguns altres col·laboradors plens d'il·lusió en el treball i, com els primers, amb un esperit de desinterès.

La direcció de l'escola emana d'un patronat constituït per dos mestres, tres pares d'alumnes de cada urbanització i de dos alumnes que han d'ésser elegits al final del primer trimestre a fi que tots s'hagin familiaritzat amb l'escola i amb la seva manera de funcionar i hagin tingut ocasió de conèixer-se entre ells abans de fer la tria que els ha de dur a la co-direcció.

Hi ha una junta encarregada de la part econòmica. Es composta per dos pares d'alumnes i per un professor damunt el qual cau la tasca administrativa.

Una atenció especialíssima ha estat posada en les qüestions econòmiques per tal que l'accés a l'escola sigui possibilitat a tothom, fins als econòmicament més poc dotats.

La matrícula és gratuïta per a aquells que s'inscriuen al curs d'alfabetització. Tots els altres (cursos de cultura general i comerç) han de satisfer cent pessetes de drets d'inscripció i una quota de cent pessetes mensuals.

L'escola compta amb un donatiu mensual de 6.000 pessetes. No procedeixen de cap subvenció de fora de la barriada, sinó que surten de la butxaca de persones modestíssimes que col·laboren també personalment a l'obra després de la seva jornada normal de treball.

Els mestres es reuneixen amb freqüència per analitzar la marxa dels cursos i discutir-ne els resultats amb l'afany d'introduir qualsevol modificació que pugui conduir a un millorament de l'eficiència. Aquest total lliurament a la labor empresa consolida l'esperança d'uns resultats satisfactoris.

Cal assenyalar que aquesta escola nocturna a les parcel·les és el fruit d'un esforç popular. De la continuïtat d'aquesta tasca docent depèn en gran part que la gent d'aquelles dues barriades contigües agafi confiança en ella mateixa i adquireixi la convicció que, realment, forma part de la nostra ciutat i que, encara que visqui en un barri allunyat, no viu en un barri abandonat o negligit.

* * *

Una escola nocturna que ha estat possible gràcies a un capteniment cívic col·lectiu i a una organització en certa forma cooperativa, com la de les parcel·les «Pelayo» i «Sol i Vista» és, al nostre entendre, mereixedora de la simpatia pública i digna de rebre l'escalf (o l'ajut, tal vegada) de la resta dels ciutadans de la localitat.

L'experiència que s'hi obtingui, que desitgem satisfactòria a tot ésser-ho, podria ésser aprofitada per les altres barriades que es troben en unes circumstàncies similars.

C. MARTÍ